

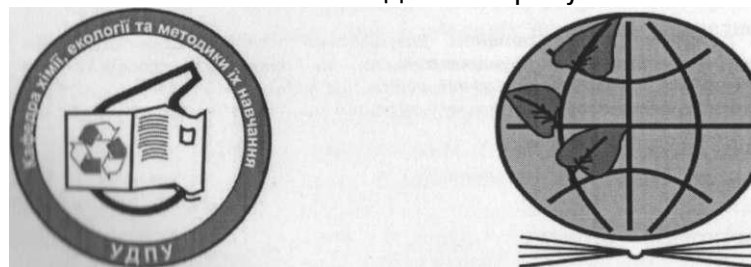
Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Кафедра хімії, екології та методики їх навчання
Кафедра географії та методики її навчання
Інститут педагогіки НАПН України
Інститут агроєкології і природокористування НААН України
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція

ІНТЕГРАЦІЯ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ТА ПРИКЛАДНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В ГЕОГРАФІЧНІЙ, ЕКОЛОГІЧНІЙ ТА ХІМІЧНІЙ ОСВІТІ

15 листопада 2018 року

Умань
ВІДІВЄЦЬ «Сочінський М. М.»
2018

Краснощан Т. В., Катрук Н. В. Ріст та розвиток однорічних кронуваних саджанців сорту Мутсу внаслідок впливу фізіологічно активних речовин.....	76
Лаврик О. Д., Цимбалюк В. В. Ознаки та властивості ландшафтної техносфери.....	79
Люленко С. О. Формування біологічних понять в учнів основної школи	82
Любинський О. І. Роль екологічної освіти та виховання у підготовці висококваліфікованих кадрів на основі принципів сталого розвитку....	86
Максютов А. О., Пінчук О. Я. Теоретико-дидактичні аспекти географії.....	91
Макаревич І. М. Зміст інформаційної компетентності майбутніх учителів географії.....	94
Прохорова Л. А., Зав'ялова Т. В., Непша О. В. Використання відновлювальних джерел енергії та перспективи розвитку альтернативної енергетики в Запорізькій області.....	97
Половка С. Г., Убога А. Ю., Гончарук Р. С. Грунтовий покрив та земельні ресурси Черкаської області.....	100
Подзерей Р. В. Основні аспекти сучасного природокористування.....	105
Рожі І. Г. Елемент самостійної роботи під час краєзнавчо-туристської діяльності.....	107
Совгіра С. В. Проблеми функціонування Південно-Бузького екокоридору.....	110
Сокольський А. І., Солошенко О. В. Дослідження як практична складова шкільної географії.....	115
Сорокіна С. /., Душечкіна Я. 7 0 . , Тітаренко В. С Критика біогенетичного закону.....	123
Султанова В. В. Роль інтегрованого курсу «Природничі науки» у формуванні екологічного мислення здобувачів освіти.....	128
Ткач Є. Д. Фіторізноманіття міжсегетальних екотонів Правобережного Лісостепу України.....	130
Козинська 7.77., Безлатія Л. О. Світовий досвід екологічної реабілітації територій з відходами підприємств уранової промисловості	138

Браславська О. В. д.п.н.
Пасько Н. Є. магістрант
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини
email: timets07@rambler.ru

ЗНАЧЕННЯ РЕЛІГІЇ У СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ
РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Релігія в Україні є одним із компонентів соціокультурного і нитку: по-перше, формування у людини певних світобачень та мних орієнтирів, які згодом реалізуються в її культурній по, 11, по-друге, створення певних предметів культури для мм. ія релігійних обрядів. За всю історію християнство в Україні • ці і «и>ним релігійним напрямом.

ПІСЛЯ проголошення незалежності України і прийняття Закону Про снободу совісті та релігійні організації» (1991) церква була • і млена від держави, а релігійність стала приватною справою Ну... і особи. Єдиною ознакою релігійного життя, що фіксується і < ті їм державної влади, є діюча мережа релігійних організацій, 'і ній, оурхливе зростання релігійної сфери і відповідно, і помітне зростання зацікавленості значної частини і im і ю світоглядних та духовних потреб свого життя [1]. мі роками спостерігається значний інтерес науковців до і і 11 і ферм. Географію релігій в Україні досліджували А . С . і Н. Мезенцев, О.О. Любіцева, С.В. Павлов, І.І. І І опчів, Ю.М. Філоненко, О.І. Шаблій, Л.Т. Шевчук.

не сукупність вірувань і віровчень, наявних у н Мона включає до свого складу сукупність звичаїв, 11|мни і життя і поведінки людей. Вивченням релігії і і- ти ланство та суспільна географія [2]. Релігієзнавство ч м . шіііікіісння, функціонування й розвитку релігії, її ч і м н м іорії суспільства, роль у житті окремої людини, шії.; ііт, взаємозв'язок і взаємодію з іншими царинами і 14 і іоірафія релігії - галузь суспільної географії, що мм . релігій, сучасну релігійну карту світу, роль і < міра у появи й поширенні релігій в різних країнах і шії * м іо(ніджує просторово-часові закономірності 11...1моіо феномена із зовнішнім середовищем.

2. Згуровский, М.З. Основы устойчивого развития общества : курс лекций. - В 2-ох ч. /М.З. Згуровский, Г.А. Статюха. - К. : Вид-во НТУУ "КПИ". - 2010. - Ч. 1. - 464 с.
3. Концепція екологічної освіти України затверджена Рішенням Колегії МОН України № 13 /6-19 від 20.12.01 // Міністерство освіти та науки України. -Режим доступу: [//www.mon.gov.ua](http://www.mon.gov.ua)
4. Курняк Л. М. Екологічне виховання студентів ВНЗ / Л. М. Курняк, О. А. Курняк // Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету "Україна" . - 2012. - № 5. - С. 109-114. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Znpkhist_2012_5_26.pdf
5. Мітрясова О. Екологічна освіта в стратегії сталого розвитку// "ECOLOGY & TOURISM 2013" (EcoTour-2013), 21-23 NOVEMBER 2013 LVIV, UKRAINE /О. Мітрясова, В. Погребенник, Р. Політало, А.Шибанова.-Львів,2013.-С.46-47.
6. б.Національна парадигма сталого розвитку України / за заг. ред. академіка Н-35 НАН України, д.т.н., проф., засл. діяча науки і техніки України Б. Є. Патона. - К.: Державна установа "Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України", 2012. - 72 с.
7. Онопрієнко В. Екологічна освіта як предмет міжнародної співпраці// Вісник Інституту розвитку дитини. Вип. 14. Серія: Філософія, педагогіка, психологія: Збірник наукових праць. - К: Видавництво НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011.- С.97-102.
8. Рішення Колегії МОН України від 27.11.2015 р. "Про екологізацію вищої освіти з метою підготовки фахівців для сталого розвитку". -Режим доступу: <http://mon.gov.ua/content/НоВННН/2015/12/30/10-5-4.zip>
9. Скиба Ю.А. Екологічна освіта як складова частина стратегії сталого розвитку.- Режим доступу: http://www.mama86.org.ua/ecodemocracy/skyba_u.htm
10. Туниця Ю.Ю. Екологізації вищої освіти як ключовий фактор підготовки фахівців для сталого розвитку/ Ю.Ю. Туниця; М.Г. Адамовський; М.М. Борис; С.Н. Краєвський; ІІІ Магазинщикова// Науковий вісник НЛТУ України. — Вип 25.10.-Львів. 2015. -С.348-356.

Максютов А. О. к.п.н.

Пінчук О. Я. магістрант

*Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини
e-mail: andriy.maksyutov@udpu.edu.ua*

ТЕОРЕТИКО-ДИДАКТИЧНІ АСПЕКТИ ГЕОГРАФІЇ

Реформа загальноосвітньої школи поставила перед сучасним учителем складну багатоступеневу мету: сформувати в учнів систему географічних знань і навички самостійної пізнавальної діяльності та розвивати критичне й творче мислення. Вирішення поставлених завдань вимагає підвищення ефективності засвоєння знань і урізноманітнення й удосконалення навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Географію як шкільну дисципліну покликано формувати в учнів систему поглядів на світ, їхнє мислення, географічну компетентність й екологічну культуру. У процесі навчання географії, як і іншим дисциплінам, важливо перейти від заучування фактів до засвоєння сенсу подій і явищ, формування інтегрованих умінь і розвитку інтелектуальних здібностей учнів [4, 5, 6].

Одним зі шляхів реалізації цих завдань має стати усвідомлене опанування теоретичних засад дидактики географії з метою озброєння вчителя методичними знаннями й вміннями, що сприяють зростанню його майстерності й підвищенню професійного рівня, спрямовуючи на самостійну творчу роботу.

Отже, дидактика географії - це галузь педагогічної науки, яка розглядає зміст і структуру шкільної географічної освіти й її економічності та особливості процесу навчання географії у школі. Вона розробляє й встановлює раціональні методи, методичні прийоми, засоби й форми організації навчально-пізнавальної діяльності, під час якої відбувається не лише оволодіння учнями системою географічних знань і умінь щодо їхнього застосування, а й самостійний розвиток і виховання школярів.

Предметом дидактики географії є зміст і структура шкільної географії та дидактичні інструменти навчання, розвитку й виховання учнів у процесі формування їхніх географічних компетенцій, а об'єктом - навчання географії [3, с. 11]. При цьому дидактика

географії досліджує взаємозв'язки формування географічних предметних компетенцій учнів і їхнього розумового розвитку й виховання та розробляє зміст шкільної географічної освіти, який має чотири основних компоненти, а саме:

- знання й досвід навчально-пізнавальної діяльності;
- вміння й досвід оволодіння способами практичної діяльності;
- досвід творчої діяльності й вміння обирати шляхи розв'язання географічних проблем;
- досвід емоційно-оцінювального ставлення до довкілля.

Тобто, на нинішньому етапі розвитку освіти перед дидактикою географії постають такі завдання, як:

1) коригування мети навчання, яка має спрямовуватися на формування особистості учнів у процесі навчання шкільним курсам географії («для чого навчати?»);

2) розроблення критеріїв відбору змісту шкільних курсів географії відповідно до вікових особливостей учнів і різнобічних потреб суспільства, які визначатимуть їхню успішність у майбутньому («чому навчати?»);

3) визначення змісту географічних компетенцій і критеріїв оцінювання рівня компетентності учнів;

4) дослідження ефективності застосування різноманітних дидактичних інструментів (методів, методичних прийомів, засобів і форм організації навчання) й навчальних технологій та організація їхнього впровадження в шкільну практику («як саме навчати?»);

5) розроблення системи наскрізної діагностики навчально-пізнавальної діяльності й навчальних досягнень учнів, а також контроль кінцевого результату навчання;

6) з'ясування особливостей здобування учнями географічних знань і вмінь і обґрунтування різних форм організації їхньої навчально-пізнавальної діяльності з метою формування навичок самостійного здобуття знань;

7) визначення способів діяльності, орієнтованої на набуття практичного досвіду адаптації у соціумі в умовах загострення еколого-економічних проблем [2, с. 221].

Дидактика географії має водночас і теоретичний, і прикладний характер. Вона сприяє впровадженню новітніх педагогічних ідей, навчальних технологій і засобів і форм навчання у шкільну практику,

а також надає науковцям матеріал для нових досліджень і розробки осучаснених науково-обґрунтованих рекомендацій учителям. Саме цими двома аспектами й зумовлено актуальні проблеми, які має розв'язувати сучасна дидактика географії.

Місце дидактики географії у підготовці майбутнього вчителя географії визначається її зв'язком, вже як дисципліни вищого навчального закладу, із загальною дидактикою, філософією, психологією тощо, дисциплінами географічного циклу, а також шкільними предметами й практикою.

Отже, дидактика географії має, насамперед, усталені зв'язки з педагогічними дисциплінами. Вона розвивається відповідно до загальних закономірностей і принципів загальної дидактики - вчення (дисципліни), що утворює спільну наукову основу дидактик усіх навчальних предметів. Саме тому методику навчання географії й можна розглядати як часткову дидактику, про що вже йшла мова.

Дидактику географії тісно поєднано також з теорією виховання, позаяк ця дидактика розробляє, вивчає, удосконалює та пропагує методи, способи, прийоми й засоби національного виховання у процесі навчання географії.

З розвитком дидактики географії поглиблюються й розширюються її зв'язки з логікою. Зокрема, закони логіки використовуються у багатьох методичних дослідженнях цієї дидактики: під час побудови системи географічних понять у шкільних курсах географії, розробки системи методів і засобів навчання географії тощо.

Крім того, з одного боку, простежуються також тісні зв'язки дидактики, що розглядається, з біологією, історією, фізикою, математикою, хімією, астрономією, а також екологією, економікою та іншими предметами, що вивчаються у загальноосвітній школі.

З іншого боку, дидактику географії щільно поєднано з удосконаленням практичної роботи загальноосвітніх навчальних закладів. Так, досвід учителів географії всебічно вивчається науковцями, а в процесі методичних досліджень на етапах експериментів нові ідеї науковців ретельно перевіряються, та, з огляду на їхню ефективність, висвітлюються у публікаціях. На основі цих досліджень і розробляються методичні рекомендації, якими можуть скористатися й молоді, й досвідчені вчителі географії.

У цілому зміст дидактики географії розробляється, передусім, на основі розуміння її як вчення дисципліни, що обґрунтовує організацію процесу навчання географії в школі, спрямованого на формування географічних компетенцій учнів і навичок їхньої самостійної навчально-пізнавальної діяльності [1, с. 120].

Отже, дидактика географії як складник педагогічної науки розробляє конструкцію кожного із щойно зазначених змістових її компонентів та умови його реалізації з урахуванням специфіки окремих курсів географії й вікових особливостей учнів, а також вивчає взаємозв'язки між зазначеними компонентами й обґрунтовує найефективніші технології управління процесом навчання, спрямовані на навчання, розвиток і виховання особистості кожного учня.

Список використаних джерел:

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Видання друге, доповнене й виправлене / С.У. Гончаренко. - Рівне : Волинські обереги, 2011. - 552 с.
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології / І.М. Дичківська. - К.: Академвидав, 2004. - 351 с.
3. Кобернік С.Г. Сучасний стан і перспективи комп'ютерного навчання географії / С.Г. Кобернік, Р.Р. Коваленко // Географія та основи економіки в школі. - 2002. - № 3. - СЮ-13.
4. <http://geografica.net.ua>.
5. <http://www.GeographyNetwork.com>.
6. <http://www.geo-asset.com>.

Макаревич І. М. к.п.м

*Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини*

ЗМІСТ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГЕОГРАФІЇ

Усебічна рефлексія вітчизняних і зарубіжних праць дає підстави стверджувати, що зміст інформаційної компетентності майбутніх учителів географії має передбачати сформованість здатності

ефективно здобувати, осмислювати й викладати під час навчального процесу в ЗОНІ географічну інформацію, а також розвиненість практичних умінь використовувати сучасні інформаційні технології в ході навчання та під час роботи з інформацією, сформованість індивідуальних психологічних і педагогічних характеристик особистості. Варто констатувати, що названі складники залишені поза увагою у виробничих функціях і типових завданнях, які описані в освітньо-кваліфікаційних характеристиках майбутнього вчителя географії. На наш погляд, робота з інформацією, знання й уміння загальної спрямованості, необхідної для життя в інформаційному суспільстві, застосування всіх переваг сучасних технологій і засобів роботи з інформацією - це змістова й організаційна структура інформаційної компетентності, що має бути обов'язковим компонентом державних циркулярів стосовно професійної підготовки майбутніх учителів географії.

У наукових дослідженнях, наприклад, у працях Дж. Равена, доречно проаналізовано структурний і функціональний вияв компетентності як певної системи [2]. Зазначимо, що існує кілька підходів до характеристики структури інформаційної компетентності. Інформаційна компетентність особистості витлумачена як сукупність компетенцій: з'ясовувати ступінь необхідної інформаційної потреби; критично оцінювати інформацію та її джерела; передбачати відбір інформації в основі подальшого знання; розуміти юридичні, економічні й соціальні проблеми, які постають під час використання відомостей [3].

Л. Шевчук виокремлює такі компетенції інформаційної компетентності, як селекційну, пошукову, оцінювально-аналітичну, комунікативну та етично-правову [4, с. 56]. Водночас структура інформаційної компетентності може бути представлена у вигляді двох компонент - особистісної (визначає особистісні якості фахівця, необхідні для успішного провадження професійної діяльності й застосування інформаційних технологій; до цих рис Н. Баловсяк зараховує здатність до рефлексії, самоусвідомлення власної діяльності, комунікативні здібності) та професійно-інформаційної (відображає сукупність компетенцій, які маркують здатність фахівця застосовувати інформаційні й комп'ютерні технології в ході розв'язання професійних завдань) [1, с. 86-87]. Дослідниця зауважує, що зміст інваріантних компонентів інформаційної компетентності